

1. daļa – Teksta satura un valodas līdzekļu analīze – vērtēšanas kritēriji.

Piemēros ievērota skolēna rakstība.

Uzdevumi	Atbildes	Punkti	Punkti kopā
1. uzdevums. Atzīmē ar X, kuru lomu var uzskatīt par H.Liepiņa mūža lomu!	4. atbilde (Tots) Ja skolēns ir atzīmējis ar X citas atbildes, bet 4. atbilde ir atstāta tukša – neieskaita. Ja X vietā ir cits simbols – (V), piemēram, un atzīmēts pareizi – ieskaita.	Par pareizi atzīmētu atbildi – 1p.	1
2. uzdevums. Izlasi vēlreiz 7.–9. rindkopu un skaidro, kā tu saproti tekstā pasvītoto frāzi!	2.1. Vēlējos paspīdēt apkaimes meiteņu priekšā – izrādīties; lielīties, lai pievērstu uzmanību. Ja ir lieka informācija, atbildi neieskaita. (piem., palielīties meitenēm par nonākšanu Dailes teātrī) 2.2. Iekritis Smiļģim sirdī – ļoti iepaticies/ ļoti mīlēts/ režisoram vērtīgs aktieris/ režisoram radīja labu iespaidu/ patika, jo atšķiras no citiem Ja atbilde ir neprecīza, tad neieskaita (piem., Smiļģim kaut kas patika) 2.3. Dabas dots talants – viss labi padodas/ padodas bez īpašas piepūles/ dots no bērnības uz mūžu/ ir piedzimis ar kādu talantu/ Ja atbilde ir garāka, un tajā nav pretrunu, tad ieskaita. (piem., ļoti ātri apguva tēlošanu, labi padevās.) Neieskaita, ja akcentētas prasmes, nevis talants, piem., ļoti labi dara savu darbu, aktiermāksla H.Liepiņam labi padevās. Ja skaidrojumā ir uzrakstīts tas pats vai tā pati doma, kas tekstā – neieskaita. (piem., cilvēkam ir talants)	Par katru precīzu atbildi – 1p.	3

<p>3. uzdevums. Aizpildi tabulu, izrakstot no teksta 9. rindkopas nepieciešamo vārdu/ vārdu savienojumu!</p>	<p>3.1. Mazas – lielas/ lielās. 3.2. Bīties – baidīties/ baidījās. 3.3. Justies/ jutās kā zivs ūdenī. (frazeoloģisms) Ja skolēns uzraksta frazeoloģismā liekus vārdus vai veselu teikumu no teksta, vai teikuma daļu – neieskaita.</p> <p>Ieskaita frazeoloģismu arī bez darbības vārda – kā zivs ūdenī.</p>	<p>Par pareizi atzīmētu atbildi – 1p.</p>	<p>3</p>
<p>4. uzdevums. Pārveido un uzraksti tiešās runas teikumu netiešajā runā!</p>	<p>Ieskaita. Piemērs. H.Liepiņš atmiņu grāmatā raksta, ka (droši vien toreiz) viņš esot vēlējies/ vēlējās paspīdēt apkaimes meiteni priekšā.</p> <p>Neieskaita. Piemērs. H.Liepiņš atmiņu grāmatā rakstīja (toreiz) viņš vēlējās/ vēlējot/ vēlējoties u.c.</p>	<p>4.1. par precīzi pārveidotu saturu – 1p. (skolēns pārveido tiešajā runā izmantoto 1. personu uz 3. personu, precīza darbības vārda izvēle)</p> <p>4.2. par netiešās runas teikumu (salikts pakārtots teikums) – 1p.</p> <p>4.3. par ortogrāfijas un interpunkcijas normu ievērošanu – 1p.</p>	<p>3</p>
<p>5. uzdevums. Izlasi vēlreiz 7. rindkopu tekstā un atzīmē tabulā ar X pieturzīmju lietojumu tekstā!</p>	<p>5.1. atdalīts palīgteikums 5.2. vienl.teik.loc. 5.3. divdabja teiciens 5.4. uzruna 5.5. iespraudums</p>	<p>Par katru pareizi atzīmēto pieturz. skaidrojumu – 1p.</p>	<p>5</p>
<p>6. uzdevums. Aizpildi tabulu, ievērojot prasīto!</p>	<p>6.1. Savr. pielik.gr. - izcilākais aktieris pēckara Latvijā. (teikumā izlaista saitiņa "ir" - <i>Harijs Liepiņš – [..], ir apveltīts ar vētrainu dabu un spožu fantāziju.</i>) 6.2. Vienlīdzīgi teikuma loc. – mīlēts, cienīts un novērtēts. 6.3. Piebilde – viņa kolēģe Venta Vecumniece atzīmē.</p>	<p>Par katru precīzi izrakstītu konstrukciju – 1p.</p>	<p>3</p>

<p>7. uzdevums. Izskaidro pēdiņu lietojumu teikumos!</p>	<p>7.1. Darba nosaukums/ grāmatas nosaukums/ nosaukums. 7.2. Tiešās runas teikums/ tiešā runa/ tiešās runas izmantojums. Ieskaita. Piemērs. <i>Pēdiņi ir lietots tāpēc ka ta ir tiešo runa.</i></p> <p>Neieskaita. Piemēri. Piebilde: "Tiešā runā." Pēdiņas ir jāliek, tas ir vēlējums. Pēdiņas ir jālieto, jo tas ir citāts. Pēdiņas ir lietotas, jo to ir teikusi vecmāmiņa.</p>	<p>Par katru precīzu atbildi – 1p.</p>	<p>2</p>
<p>8. uzdevums. Pārveido piedāvātos teikumus atbilstoši tabulā ierakstītajām prasībām, saglabājot teksta saturu un liekot nepieciešamās pieturzīmes!</p>	<p>Ieskaita. Piemērs. Par pirmajiem gadiem pēckara Dailes teātrī H.Liepiņš stāsta: "Tas bija sajūsma laiks, jo kara šausmas nomainīja romantisma vilnis."</p> <p>Neieskaita. Piemēri. Par pirmajiem gadiem pēckara Dailes teātrī H.Liepiņš stāsta: "Ka tas ir bijis sajūsma laiks, jo kara šausmas nomainīja romantisma vilnis."</p> <p>"Tas bija sajūsma laiks, jo jo kara šausmas nomainīja romantisma vilnis."</p> <p>Ieskaita. Piemērs. "Pēr, tu melo!" ir H.Liepiņa biogrāfija, kurā ir autora atmiņas, skatījums uz laiku un teātrī pieredzēto.</p> <p>Neieskaita. Piemērs. H.Liepiņa autobigrāfija "Pēr, tu melo!" ir autora atmiņas, kurš skatīs uz laiku un teātrī pieredzēto.</p>	<p>8.1. par saturīgu netiešās runas pārveidojumu uz tiešās runas teikumu – 1p. 8.1.1. par ortogrāfijas, interpunkcijas normu ievērošanu – 1p. 8.2. par saturīgu vienkārša paplašināta teikuma pārveidojumu uz saliktu pakārtotu teikumu – 1p. 8.2.2. par ortogrāfijas, interpunkcijas normu ievērošanu – 1p.</p>	<p>4</p>
<p>9. uzdevums. Uzraksti dotajiem teksta piemēriem atbilstošas H.Liepiņa rakstura īpašības!</p>	<p>9.1. godīgums, taisnīgums, mērķtiecība, apņēmība, godprātība 9.2. lielība, lielīgums, pārgalvība, godkāre 9.3. strādīgums, čaklums, apņēmība, neatlaidība, cītība, apņēmība/ apņēmīgums Var būt minētas arī citas kontekstā iederīgas īpašības (atbilstoši tekstā teiktajam). Neieskaita īpašības vārdus! Neieskaita – lielībnieks!</p>	<p>Par katru precīzu atbildi (lietvārdu) – 1p.</p>	<p>3</p>

<p>10. uzdevums. Pamato, kā tu saproti, H. Liepiņa teikto par vecmāmiņu: "Viņa bija mana pirmā lielā partnere <u>dzīvē</u> un <u>mākslā</u>!" Pievērs uzmanību pasvītrotajiem vārdiem!</p>	<p>ieskaita. Piemēri. Viņa vecmāmiņa bija kā īsts draugs, kas vienmēr ir blakus, lai atbalstītu. Dzīvē tas domāts kā vecāks, kurš rūpējas un atbalsta. Mākslā viņu attīstīja šai profesijai, jo kopīgi dziedāja.</p> <p>Vecmāmiņa bija pirmais cilvēks, kurš viņu mācīja un ievadīja dzīvē. Viņa arī H.Liepiņā radīja interesi par mākslu un ievada mākslas pasaulē.</p> <p>Neieskaita. Daļēja atbilde. Piemēri. H.Liepiņa vecmāmiņa viņam palīdzēja caur dzīves nelaimēm un laimēm.</p> <p>Neieskaita. Piemēri. Viņa atbalstīja viņu dzīvē un mākslā.</p> <p>Vecmāmiņas vienmēr palīdz katram, viņa interesēm un mākslā.</p> <p>Ja skolēns pārraksta tekstu – neieskaita.</p>	<p>10.1. par jēgpilnu, saturīgu atbildi – 1p. 10.2. par precīzu pamatojumu (dzīve + māksla) – 1p. 10.2. par ortogrāfijas, interpunkcijas normu ievērošanu – 1p.</p>	3
<p>11. uzdevums. Turpini iesāktos jautājumus tā, lai uz tiem varētu atbildēt ar pilnu teikumu, izmantojot informāciju no 5. rindkopas!</p>	<p>Piemēri. ieskaita. Kad H.Liepiņš devās uz Rīgu? Kad un kur H.Liepiņš devās, lai sāktu skolas gaitas? Kad Harijs devās uz Rīgu, kādu vēlējumu teica vecmāmiņa? 1935. gada rudenī devās uz Rīgu. Vecmāmiņa teica: "Nedar' nekad otram to, ko tu negribi, lai otrs tev dar'."</p> <p>Ko vecmāmiņa H.Liepiņam deva līdzī ceļamaizē/ novēlēja? Vecmāmiņa novēlēja: "Nedar' nekad otram to, ko tu negribi, lai otrs tev dar'."</p> <p>Neieskaita. Piemēri. Ko Liepiņa vecmāmiņa viņam deva līdzī? Ko aktieris atzinis, ka ir izdarījis? Ko tu pirmo reizi darīji vecmāmiņas rokās?</p>	<p>11.1.1. par loģiski un jēgpilni veidotu jautājumu, kas atbilst 5. rindkopas saturam – 1p. 11.1.2. par loģiski un jēgpilni veidotu atbildi, kas atbilst 5. rindkopas saturam – 1p. 11.1.3. – par ortogrāfijas, interpunkcijas normu ievērošanu – 1p. 11.2.1. par loģiski un jēgpilni veidotu jautājumu, kas atbilst 5. rindkopas saturam – 1p. 11.2.2. par loģiski un jēgpilni veidotu atbildi, kas atbilst 5. rindkopas saturam – 1p. 11.2.3. – par ortogrāfijas, interpunkcijas normu ievērošanu – 1p.</p>	6

<p>12. uzdevums. Ievieto vārdu atbilstošajā formā!</p>	<p>12.1. noskatieties 12.2. leģendārā 12.3. lomū 12.4. ceturtās (ja rakstīts ar ciparu, neieskaita, jo ir dots ievietojamais vārds) 12.5. Eduardam Smilģim</p>	<p>Par katru precīzu atbildi – 1p.</p>	<p>5</p>
<p>13. uzdevums. Izlasī darbības vārda “kalt” skaidrojumu tīmekļa vietnē <i>Tēzaura!</i> 13.1. Ieraksti teikumā lietotās vārda “kalt” nozīmes kārtas numuru! 13.2. Izveido un uzraksti 2 teikumus, ievērojot nosacījumus!</p>	<p>Piemērs. Ieskaita. Es pazīstu kalēju, viņš kal metālu. Es kalju skulptūru no marmora. Vēctēvs vakar kala koka ornamentu (ieskaita arī, ja runa ir par koku, kokmateriāla apstrādi, instruments kalts, ko izmanto kokapstrādē).</p> <p>Neieskaita. Piemērs. Mēs ar draudzenēm ejam kaltot.</p> <p>Piemērs. Ieskaita. Vakar vakarā kalu galvā angļu valodas runu. Viņš kala galvā matemātikas formulas. Skolotāja liek iekalt dzejoli no galvas.</p> <p>Neieskaita. Piemērs. Es kalu nepatikšanas. Man bija daudz šķēršļu un kaltu.</p> <p>Ja skolēns neveido teikumu vai pārraksta <i>Tēzaura</i> skaidrojumu!</p>	<p>13.1. 2. nozīme</p> <p>13.2.1. izveidots loģisks teikums, kurā vārds “kalt” lietots jēgpilni un saturīgi tiešā nozīmē – 1p. 13.2.2. par ortogrāfijas, interpunkcijas normu ievērošanu – 1p. 13.2.3. izveidots loģisks teikums, kurā vārds “kalt” lietots jēgpilni un saturīgi pārnēstā nozīmē – 1p. 13.2.4. par ortogrāfijas, interpunkcijas normu ievērošanu – 1p.</p>	<p>5</p>

<p>14 .uzdevums. Uzraksti un pamato trīs teikumus savas domas par iespējamām grūtībām aktiera profesijā!</p>	<p>Ieskaita. Piemērs. Manuprāt, aktiera profesijā ir divas galvenās grūtības: disciplīna un atbildība. Katram aktierim ir jābūt disciplinētam, lai laicīgi iemācītos visu tekstu. Aktierim arī jābūt atbildīgam, jo jāapmeklē visi mēģinājumi.</p> <p>Neieskaita. Piemērs. Man šķiet, ka būt aktierim ir grūti, jo ir grūti palikt zināmam. Ir daudzus gadus jāmācas, šajā mākslas nozarē, citādāk skatītāji nebūs apmierināti. Visās mākslas profesijās maz maksā, tāpēc dzīvot ārpus darba būtu grūti.</p> <p>Es domāju aktiera profesijā ir daudz grūtībās. Piemēram, ir grūti sasniegt rezultātu teātri, un ir jābūt labam aktierim, lai labi pelnītu naudu. Aktieris nav laba profēja, vajag ļoti daudz un citīgi strādāt.</p> <p>Ja netiek ievēroti uzdevuma nosacījumi, uzdevumu nevērtē!</p>	<p>14.1. uzrakstīti 3 teikumi – 1p. 14.2. par jēgpilnu, saturisku atbildi – 1p. 14.3. par katru precīzu pamatojumu (minētas vismaz 2 grūtības) – 1p. 14.4. par ortogrāfijas, interpunkcijas normu ievērošanu – 1p.</p>	<p>4</p>
---	---	--	----------

9. klase 2. daļa (tekstveide) Pārsprieduma vērtēšanas kritēriji (30 punktu)

Vērtēšanas kritērijs	Snieguma apraksts, līmenis, punkti			
	I	II	III	IV
1. Temata atklāsme	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
0 punktu , ja darbs neatbilst pārsprieduma žanra domrakstam un/vai tematam. Darbs netiek vērtēts.	Saturs daļēji atbilst tematam un pārsprieduma žanram (dominē vēstījuma un/vai apraksta elementi). Skatījums uz problēmu/ jautājumu ir vienkāršots un virspusējs. Izteiktās domas ir frāžainas.	Saturs atbilst tematam un pārsprieduma žanram, taču problēma/jautājums atklāts virspusēji, ir novirze no temata. Spriedumi ir trafareti/neveikli, nav iekļauti secinājumi.	Saturs atbilst tematam un pārsprieduma žanram, taču temats ir sašaurināts vai paplašināts. Patstāvīgi spriedumi un secinājumi, taču tie pilnībā neatklāj problēmas/ jautājuma būtību un autora personisko attieksmi.	Pārsprieduma saturs pilnībā atbilst tematam. Jautājumi aplūkoti plaši, loģiski un saprotami; tekstā ietverti patstāvīgi spriedumi un secinājumi, atklāta autora personiskā attieksme, atziņas, vērtējums.
2. Teksta struktūra	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
	Darbs nav plānveidīgs. Trūkst nobeiguma vai ievada.Nav daļījuma rindkopās.	Teksta daļu apjoms ir nesamērīgs. Daļēji ievērots daļījums rindkopās, trūkst saistījuma starp tām un/vai nav ievērotas atkāpes.	Ievērots daļījums rindkopās, ir vismaz 3 rindkopas, tās ir loģiski izkārtotas, vietām nav saistījuma starp tām, ir ievērotas atkāpes.	Teksts ir plānveidīgs, loģisks, strukturāli vienots. Ievērots daļījums 4 vai 5 rindkopās, tās ir saturiski saistītas. Ir ievērotas atkāpes.
3. Teksta apjoms	1 punkts	2 punkti		
0 punktu , ja domraksta apjoms ir mazāks par 120 vārdiem. Darbs netiek vērtēts.	Teksts daļēji atbilst norādītajam apjomam (120–200 v.). Ja teksta apjoms ir 121–150 vārdu, kļūdu skaitu reizina ar 2.	Teksta apjoms ir 201–300 vārdu. Pārsniegts apjoms neietekmē vērtējumu.		
4. Argumentēšana	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
	Tekstā izmantoti vispārīgi apgalvojumi, tie nav pamatoti ar faktiem vai autora personisko pieredzi. Darbs ir bezpersonisks.	Tekstā iekļautie apgalvojumi ir sašaurināti vai pārāk vispārīgi. Argumentēšanai izmantota tikai autora personiskā pieredze.	Tekstā iekļautie apgalvojumi ir saprotami, tie ir saistīti ar izklāstītā jautājuma saturu. Argumentēšanai izmantota autora personiskā pieredze un vismaz viens precīzi formulēts kultūras/literatūras un/vai nozīmīgu sabiedrisko norišu fakts.	Tekstā iekļautie apgalvojumi ir formulēti skaidri un precīzi. Pierādījumi ir izvērsti un skaidroti, atklājot rakstītāja personisko attieksmi. Argumentēšanai izmantoti 2 vai 3 skaidri un precīzi formulēti kultūras/literatūras un nozīmīgu sabiedrisko norišu fakti un autora personiskā pieredze.

5. Vārdu krājums**	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
	Tekstā ir vienveidīgs un ierobežots vārdu lietojums, kā arī nozīmes ziņā neprecīzu vārdu lietojums (7–10 gadījumi).*	Tekstā kopumā ir atbilstošs vārdu lietojums, taču ir pieļauta nepamatota vārdu atkārtošānās un frāžainība, kā arī nozīmes ziņā neprecīzu vārdu lietojums (4–6 gadījumi).	Tekstā ir atbilstošs vārdu lietojums, taču pieļauts nozīmes ziņā neprecīzu vārdu lietojums (1–3 gadījumi).	Tekstā ir tematam un satura atklāsmei atbilstošs, bagātīgs un precīzs vārdu lietojums. Nav kļūdu.
6. Gramatikas normas**	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
	Tekstā kopumā ir pieļautas 7–10* atkāpes no literārās valodas normām dažādu vārdformu un/vai sintaktisko konstrukciju lietojumā.	Tekstā kopumā ir pieļautas 4–6 atkāpes no literārās valodas normām dažādu vārdformu un/vai sintaktisko konstrukciju lietojumā.	Tekstā kopumā ir pieļautas 1–3 atkāpes no literārās valodas normām dažādu vārdformu un/vai sintaktisko konstrukciju lietojumā, kas neapgrūtina teksta uztveri.	Tekstā ir ievērotas literārās valodas normas dažādu vārdformu un/vai sintaktisko konstrukciju lietojumā. Nav kļūdu.
7. Ortogrāfijas normas**	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
	Pieļautas 7–10* ortogrāfijas kļūdas.	Pieļautas 4–6 ortogrāfijas kļūdas.	Pieļautas 1–3 ortogrāfijas kļūdas.	Ievērotas ortogrāfijas normas. Nav kļūdu.
8. Interpunkcijas normas	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
	Pieļautas 7–10* interpunkcijas kļūdas.	Pieļautas 4–6 interpunkcijas kļūdas.	Pieļautas 1–3 interpunkcijas kļūdas.	Precīzi ievērotas interpunkcijas normas. Nav kļūdu.

*11 un vairāk kļūdu (kritēriji: *Vārdu krājums. Gramatikas normas. Ortogrāfijas normas. Interpunkcijas normas.*) – **0 punktu.**

**Vārdu krājuma, gramatikas, ortogrāfijas kļūdu veidi (tabula pielikumā).

Domrakstu nevērtē, ja

- uzdevums nav izpildīts;
- darbs neatbilst kādam no piedāvātajiem tematiem;
- darbs neatbilst apjomam (mazāk par 120 vārdiem);
- darbs nav salasāms vai atrodas ārpus tekstam paredzētā laukuma;
- darbā vērojamas plaģiāta pazīmes;
- darbā ir lasāmi cilvēka cieņu aizskaroši izteikumi.

Vārdu krājuma kļūdu veidi**	Gramatikas kļūdu veidi**	Ortogrāfijas kļūdu veidi**
<ul style="list-style-type: none"> • Vārda nozīmes neizpratne/neatbilstošas nozīmes vārds. • Neatbilstošs tās pašas vārdšķiras vārds. • Kalkēts vārds. • Vārds svešvalodā. • Liekvārdība, vienas saknes vārdu pārmērīgs atkārtojums. • Valodas stilam neatbilstošs vārds. • Neloģiski izteikumi, saturiski neloģisks teikums. 	<ul style="list-style-type: none"> • Neprecīzi piedēkļi/priedēkļi. • Salīdzinājuma formu nepareizs lietojums. • Nenoteiktās/noteiktās galotnes nepareizs lietojums. • Neprecīzs locījums/skaitlis/dzimte. • Darbības vārda formu neprecīzs lietojums. • Vārdu formveidošanas kļūdas. • Kļūdas prievārdu, saikļu lietošanā (ka/kad; jeb). • Nepamatota personas un laiku maiņa. • Nepamatoti izlaists vārds teikumā. • Nepamatoti atdalīti un nepareizi novietoti palīgteikumi, kļūdas sintaktisko saistījumu izveidē. • Nepilnīgi, nepabeigti teikumi, neloģiska vārdu secība teikumā. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nav ievērota latviešu valodas vārdu pareizrakstība (īso un garo patskaņu, divskaņu pareizrakstība vārdos un vārdformās, pareizs līdzskaņu lietojums vārdu saknē, galotnē un vārdformās, piedēkļu un piedēkļu lietojums vārdos un vārdformās, diakritiskās zīmes trūkums). • Nav ievēroti literārās valodas vēsturisko miju nosacījumi. • Kopā/šķirti rakstāmi vārdi. • Lielo sākumburtu lietošana saliktajos nosaukumos, īpašvārdu rakstība. • Svešvārdu pareizrakstība, cittautu īpašvārdu atveide. • Vārdu saīsināšana. • Vārdu dalīšana pārņemšanai jaunā rindā. • Neuzmanības kļūdas (izlaisti/lieki/pārstatīti burti, trūkst galotnes utt.). • Latviešu valodas alfabētam neatbilstošu burtu lietojums.

3. daļa (mutvārdu runa) Mutvārdu runas vērtēšanas kritēriji (20 punkti)

Vērtēšanas kritērijs	Snieguma apraksts, līmenis, punkti			
	I	II	III	IV
	(1 punkts)	(2 punkti)	(3 punkti)	(4 punkti)
1. Temata atklāsme un uzdevuma nosacījumu izpilde (vērtē tikai runā)	Temats nav pilnībā izprasts, skatījums ir virspusējs, bezpersonisks. Vērojamas novirzes no temata. un/vai Nav ievērots runas ilgums, runa ir īsāka par 3 minūtēm.	Temats tikai daļēji ir atklāts runas saturā. Runa nav mērķtiecīga, pieļautas novirzes no temata. Runātāja personiskā attieksme tiek atklāta daļēji, temata aktualitāte nav atklāta. vai Nav atklāta runātāja personīgā attieksme, temata aktualitāte ir daļēji atklāta. Runas ilgums pamatā ir ievērots, vai arī vērojamas nelielas nobīdes.	Temats ir izprasts un atklāts teksta saturā, taču tas ir paplašināts vai sašaurināts. Runātāja personiskā attieksme un/vai temata aktualitāte tiek atklāta daļēji. Runas ilgums (3–5 minūtes) ir ievērots.	Temats ir izprasts un skaidri atklāts teksta saturā. Ir atklāta runātāja personiskā attieksme, temata aktualitāte tiek atklāta un pamatota. Runas ilgums (3–5 minūtes) ir ievērots.
Punkti	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
2. Runas uzbūve un runas plūdums (runas plūdumu vērtē gan runā, gan saziņā)	Runas uzbūve tikai daļēji atbilst saziņas situācijai, tajā nav iekļautas vairākas teksta daļas (ievads, nobeigums). Runa ir haotiska. Runā ir nemotivētas pauzes, visbiežāk saistītas ar nepietiekamu vārdu krājumu. Runa ir monotona.	Runas uzbūve pamatā atbilst saziņas situācijai, taču tā nav pilnībā pārdomāta, tajā nav iekļauta kāda teksta daļa (ievads, nobeigums). Starp teksta daļām nav ievērota loģiska sasaiste. Var būt pauzes, meklējot vārdus. Pārspīlēti izmanto balss intonācijas. Būtiski atšķiras intonācija un paužu izmantojums runā un saziņā.	Runas uzbūve atbilst saziņas situācijai, saturs ir plānveidīgs un secīgi izklāstīts, tomēr atsevišķas teksta daļas nav proporcionālas – tās ir pārāk izvērstas vai sašaurinātas (piemēram, pārāk garš/īss ievads vai nobeigums). Dažkārt var būt pauzes, meklējot precīzāku izteiksmi. Cenšas izmantot balss intonāciju.	Runas uzbūve pilnībā atbilst saziņas situācijai. Runa ir strukturēta, teksta daļas (ievads, galvenā daļa, nobeigums) ir saturiski saistītas un samērīgas. Runā brīvi un pārliecinoši. Maina balss intonācijas, lai uzsvērtu teiktā jēgu.
Punkti	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
3. Argumentēšana (vērtē tikai runā)	Runā izmanto vispārīgus apgalvojumus, nepamato tos ar faktiem. Runa ir bezpersoniska. Nav sasaistes ar informatīvu tekstu vai literāru darbu.	Argumentēšanai izmanto tikai personisko pieredzi vai tikai faktus par sabiedriskajām un/vai kultūras norisēm Latvijā/pasaulē. Neizmanto atsauces uz informatīvu tekstu vai literāru darbu, kas saistīts ar izvēlēto tematu.	Argumentēšanai izmanto personisko pieredzi un vismaz vienu saprotami formulētu faktu par sabiedriskajām un/vai kultūras norisēm Latvijā/pasaulē. Izmanto vispārīgu informāciju no informatīva teksta vai literāra darba, kas saistīts ar izvēlēto tematu.	Argumentēšanai izmanto personisko pieredzi un skaidri un precīzi formulētus faktus par sabiedriskajām un/vai kultūras norisēm Latvijā/pasaulē. Pamatojumam izmanto informatīvu tekstu vai literāru darbu, kas saistīts ar izvēlēto tematu.

Punkti	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
<p>4. Vārdu krājums un gramatika* (vērtē gan runā, gan saziņā)</p> <p>*0 punktu, ja runā un saziņā pieļauj vairāk nekā 13 vārdu krājuma un/vai gramatikas kļūdas.</p>	<p>Nepietiekams vārdu krājums un grūtības vārdu izvēlē, izklāstot temata saturu un atbildot uz jautājumiem. Runas situācijai un komunikācijas nolūkam nepiemērots vārdu lietojums un pēc formas vienvērtīgi izteikumi.</p> <p>Runā pieļauj 10–12 vārdu krājuma un/vai gramatikas kļūdas.</p>	<p>Pietiekams vārdu krājums, lai izklāstītu skaidri runas saturu un atbildētu uz jautājumiem; taču atsevišķos gadījumos ir grūtības precīzu vārdu izvēlē, izpaužas liekvārdība.</p> <p>Runā pieļauj 7–9 vārdu krājuma un/vai gramatikas kļūdas.</p>	<p>Pietiekams vārdu krājums, lai izklāstītu runas saturu un atbildētu uz jautājumiem; runas situācijai un komunikācijas nolūkam atbilstošs vārdu lietojums.</p> <p>Runā pieļauj 4–6 vārdu krājuma un/vai gramatikas kļūdas.</p>	<p>Plašs, bagāts vārdu krājums (piemēram, sinonīmi, frazeoloģismi un citi iederīgi valodas līdzekļi). Runas situācijai un komunikācijas nolūkam atbilstošs vārdu lietojums, kas ļauj brīvi, skaidri un pārliecinoši izteikties par tematu un atbildēt uz jautājumiem.</p> <p>Runā pieļauj 1–3 vārdu krājuma un/vai gramatikas kļūdas.</p>
Punkti	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
<p>5. Saziņa (jautājumu izpratne un atbildes uz jautājumiem)* *0 punktu Nespēj vai atsakās atbildēt uz jautājumiem.</p>	<p>Atbild vismaz uz vienu jautājumu.</p> <p>Jautājumus izprot daļēji, nespēj pilnībā formulēt savu atbildi.</p>	<p>Atbild uz abiem jautājumiem.</p> <p>Jautājumus izprot, taču atbildes ir īsas, formālas vai pārāk vispārīgas.</p>	<p>Atbild izvērsti uz abiem jautājumiem. Jautājumus izprot, atbildes ir izvērstas, domu izklāsts skaidrs, taču kāda no atbildēm pilnībā neatsedz uzdotā jautājuma būtību.</p>	<p>Atbild izvērsti, precīzi un skaidri uz abiem jautājumiem. Spēj brīvi pamatot savu viedokli, attieksmi, vērtējumu.</p>

**Runas traucējumus, akcentu un neverbālos izteiksmes līdzekļus nevērtē.

Kļūdu tipu raksturojums

Kritērijs – vārdu krājums

4 punkti	Kļūdas veids (kļūdu skaits ietekmē iegūto punktu skaitu) 3-2-1-0 punktu	Piemēri
Tekstā ir tematam un satura atklāsmei atbilstošs, bagātīgs un precīzs vārdu krājums. Nav kļūdu.	Vārda nozīmes neizpratne/ neatbilstošas nozīmes vārds.	lesim redzēt izrādi. Es mīlu lasīt. Es personīgi . Mīlestība ir stiprs vārds. Paliek mierīgāks prāts. Lugā "Sekss, roks un PSRS" ir parādīts [..] L.Kota gleznoja A.Eglīša dzīves gājumu Kaut gan otrais teksts apraksta pirmo [..] Skatoties uz pirmo tekstu, var secināt [..] Izklausās , ka rakstnieks ir noslēpumains.
	Neatbilstošs tās pašas vārdšķiras vārds.	Nobraukšu pie tevis. Viņš ir mans nedraugs . Intervijas gaita parāda viņas pārliecinātību par to [..]
	Kalkēts vārds.	Es varu grāmatu atgriezt rīt. Var saprast, par kādu laiku iet runa. Fragments no Laimas Kotas romāna [..]
	Neatbilstoši lietots svešvārds.	Anetes frustrācija , paliekot vienai [..]
	Vārds svešvalodā.	"The priory", "Чайка"
	Liekvārdība, vienas saknes vārdu pārmērīgs atkārtojums.	Ar dažādiem avotiem mēs varam iegūt dažāda veida un dažādas kvalitātes informāciju. Autore savā darbā puž savu viedokli [..] Pastāsta, kāpēc notika tas, kas notika [..]
	Neatbilstoši lietots sarunvalodas vārds.	Tas ir čīlīgi . Abas autores man palīdzēja izveidot kopīgu bildi par to, kas notika [..]
	Neloģiski izteikumi, saturiski neloģisks teikums.	Grāmatas paplašina vārdu krājumu . Skatoties izrādi, tu pats vari izdomāt [..] Varoņi sarunājās savā starpā un vientulībā [..] Pirmais teksts tēls Eglītis, grāmatas galvenais varonis, un par šo tēlu arī tika aprakstīts pirmajā cēlienā . Uz romāna motīviem nevar paļauties, jo tajā slēpjas drumstalas ar fikcijām [..]

Kritērijs – gramatikas normas

4 punkti	Kļūdas veids (kļūdu skaits ietekmē iegūto punktu skaitu) 3-2-1-0 punktu	Piemēri
Tekstā ir ievērotas latviešu valodas gramatikas (morfoloģijas un sintakses) normas. Nav kļūdu.	Neprecīzi piedēkļi/ priedēkļi.	brīvums noorganizēt, pielietot ilggadīgais konkurss pazvanīt pa telefonu
	Salīdzinājuma formas.	Vairāk kā parasti.
	Noteiktā/nenoteiktā galotne.	Nākamai nodaļai. Vislabākā gadījumā. Dzīvoju lielā mājā.
	Neprecīzs locījums/ skaitlis/ dzimte.	Latviešu, angļu un franču valodas [..] cik darbus uzrakstījis [..] Nav nozīme. Laiks bija maz. Divus vai vairāk lugas. Jālasa grāmatu. Es dzīvoju Latvijā. Es ar klasesbiedriem apmeklējām [..] Rakstniece ir profesors un politiķis [..] Teksti ar atšķirīgi ar to galvenajām domām [..]
	Darbības vārda formu neprecīzs lietojums.	Ir nedraudzīga. Zvana un sūdzās [..] Darbs saucas. Saprast ar cilvēkiem [..] Lasat grāmatas vairāk! Man vajag mācīties par literatūru un valodu.
	Vārdu formveidošanas kļūdas.	savlaikus igauņieši
	Kļūdas prievārdu, saikļu lietošanā (ka/ kad; jeb).	priekš skolas dēļ darba A. Eglītis bija spiests emigrēt Vācijā [..] Tiek pieminēts Rainis un Aspazija, pēc kuriem var smelties idejas [..] Fakti ir izmantoti uz kādiem reāliem notikumiem [..] Intervijā jeb publicistikas stilā mēs uzzinām [..]
	Nepamatota personas un laiku maiņa.	Viņš noskaidros un izlēma. Literārie varoņi strīdējās un cenšas saprast [..]
	Nepamatoti izlaists vārds teikumā.	Nojaušams, ka rakstnieku interesē vide, kurā uzturas.
	Nepamatoti atdalīti un nepareizi novietoti palīgteikumi, kļūdas sintaktisko saistījumu izveidē.	Lasījām tekstu, kur galvenais varonis [..] Tas liek aizmirst vecos laikus. Kad vēstules tika rakstītas ar rokām. No intervijas mēs uzzinām, ka bija konkrēti aspekti, ko rakstniece neierakstīja un pēc tam to nožēloja. Kā, piemēram, stāstu par tikšanu uz Ameriku. Salīdzinot šos divus tekstus, var saprast, cik tie ir atšķirīgi. Sākot no teksta veidiem un beidzot ar vārdiem. Savukārt dienasgrāmatā ir pilnīgs reālisms, bez šaubām.
Nepilnīgi, nepabeigti teikumi, nelogiska vārdu secība teikumā.	Par Eglīti teikts, ka nauda viņam arī svarīga ir. Citējot rindu no Laimas Kotas romāna [..] Veronika uzskata, ka "būt māksliniekam [..].. "Cilvēks ar zilo putnu" darbā [..]	

Kritērijs – ortogrāfijas normas

4 punkti	Kļūdas veids (kļūdu skaits ietekmē iegūto punktu skaitu) 3-2-1-0 punktu	Piemēri
Tekstā ir ievērotas ortogrāfijas normas. Nav kļūdu.	Ignorēta latviešu valodas vārdu pareizrakstība (īso un garo patskaņu, divskaņu pareizrakstība vārdos un vārdformās, pareizs līdzskaņu lietojums vārdu saknē, galotnē un vārdformās, piedēkļu un piedēkļu pareizrakstība vārdos un vārdformās, diakritiskās zīmes trūkums).	iztaba, kŭltūra, kapēc, nesmu, uskatīt dzeinieks, veidušanas, laj, vissvairāk esu, enģelis, autore rakstija;
	Nav ievēroti literārās valodas vēsturisko miju nosacījumi.	aču priekšā, problēma samilzt, aizmirzdams, mēnesa
	Kopā/ šķirti rakstāmi vārdi.	pus desmitos, kautkas, tākā, ne viens
	Lielo sākumburtu lietošana saliktajos nosaukumos, īpašvārdu rakstība.	Latvieši, Aspāzija, Sigūlda, Eiropas kultūras balva, Latvijas republika, Raudupiete iemīlas Karlī, parasti Anšavs
	Svešvārdu pareizrakstība; cittautu īpašvārdu atveide.	hīts, kultūrāls, perspektīve, konceptuali eksperiments, frazioloģisms, diologs, reālītāte, apsurds Ilon Musk
	Vārdu saīsinājums.	u.t.t., uc, p. mē
	Vārdu dalīšana pārņemšanai jaunā rindā.	dzej-olis, e-seja, cilv-ēks
	Neuzmanības kļūdas (izlaisti/ lieki/ pārstatīti burti, trūkst galotnes utt.).	neveina, raktnieks, mum,
	Latviešu valodas alfabētā neatbilstošu burtu lietojums.	Alexander